

Toldbeskyttelses-Spørgsmaalet paa den svenske Rigsdag 1886.

Af
F. Bille.

Det forekommer mig, at det maatte kunne interessere dette Tidsskrifts Læsere at se en noget udførligere Fremstilling af dette Anliggende, end de have fundet i Dagbladernes Meddelelser derom. Spørgsmaalets materielle Vigtighed og dets Bærevidde give det en særegen Betydning for Danmark, som næppe behøver nærmere at paapeges; den Styrkeprøve mellem modsatte Anskuelser, som her har fundet Sted, bør derfor ikke blive ubekendt hos os.

Jeg foresætter mig at meddele Hovedtrækkene i denne Debat; forfølgende den gennem »Bevillings-Utskottets« Betænkning over det i Rigsdagen vakte Forslag om en Told paa Korn, Mel etc., samt Mindretallets motiverede Modforslag i samme Udvalg; dernæst gennem begge Kamres flere Dage varende Diskussioner. Mit Formaal er at give en objektiv Fremstilling af Argumenterne paa begge Sider, saaledes som de ere fremførte støttende sig til statistiske Data, praktisk Iagttagelse, personlig Overbevisning. Vanskelighederne

derved er især Materialets overordentlige Vidtløftighed i Forhold til den Plads, der her kan indrømmes dette Anliggende.

Den protektionistiske Retning i Sverig, som allerede paa Rigsdagen 1885 havde givet kraftige Livstegn fra sig, fremtraadte under Efteraaret som en Bevægelse i den jordbrugende Del af Befolkningen af ikke ringe Omfang og Styrke. Den udbredte sig over hele Mellemsverig, vandt Tilslutning i de sydlige Provinser, hvor slige Tendenser hidtil havde været ukendte, og manifesterede sig sluttelig i en Mængde Petitioner til Regeringen om at forelægge den kommende Rigsdag Forslag til Beskyttelsestold, først og fremmest for Landbrugs-Produkter, men dernæst, som en retfærdig Indrømmelse til Industrien, ogsaa paa dennes Frembringelser, forsaavidt de bestaaende Traktater tillode det og vedkommende Industris Vilkaar krævede det. Det behøver her næppe at bemærkes, at den svenske Tarif jo allerede giver Beskyttelse — og ofte en ganske høj Beskyttelse — for den indenlandske Tilvirkning, medens derimod al Slags Korntold har været afskaffet siden 1857 med Undtagelse af nogle forbigaaende Tilløb, som toges i 1880—82 med Afgifter paa Indføræel af Hvedemel og Majs. Beskyttelsestold-Agitationen koncentrerede sig nu om Korntoldens Genindførelse, først som den paatrængende nødvendige Foranstaltning, dernæst som Indledning til et Systemskifte i den svenske Toldpolitik, involverende Opsigelse af de bestaaende Handelstraktater og Antagelsen af et principielt Beskyttelses-Standpunkt.

Regeringen modtog disse Petitioner, der i Alt havde 20—30,000 Underskrifter, uden at erklære sig om deres Indhold, men med Løfte om at lade dette prøve af de kompetente Myndigheder (Generaltoldstyrelsen, Kommercekollegiet, Landbrugs-Institutet og den tekniske Højskole) og stille det hele Materiale til Disposition for Rigsdagens »Bevillings-Utskott«, til hvis Adresse Andragenderne egentlig vare rettede, om de end grundlovmæssig maatte tilstilles Regeringen. Det var nemlig forud givet, at, da Regeringens Chef, Statsminister Themptander, paa forrige Rigsdag havde udtalt sig imod de Beskyttelses-Toldforslag, som da forelaa, vilde han ikke i Aar selv indbringe og forsvare saadanne i Repræsentationen. Og da det er Rigsdagens nu ubestridte Ret i Sverig at forordne om Toldbeskattningen, var det til Rigsdagens Afgørelse Protektionisterne maatte sætte deres Haab. Imidlertid var der ogsaa begyndt at agiteres mod Korntolden, og navnlig i Byerne Stockholm, Gøteborg, Malmø, Gefle tog denne Agitation stærkere Fart, efterhaanden som Spørgsmaalet paa Rigsdagen nærmede sig sin Afgørelse. Et Arbejderparti anmeldte sine Krav paa »billigt Brød«. Den offentlige Mening var delt, Spændingen mellem de modsatte Anskuelser i Sagen betydelig.

Rigsdagen aabnedes den 19de Januar uden at Trontalen hentydede til dette Anliggende, som dog Alle vidste vilde blive Sessionens mest brændende Spørgsmaal.

De protektionistiske Tendenser antoges i Almindelighed at have vundet saa stærk Fremgang, at de kunde regne paa Majoritet i Rigsdagen, idetmindste i Andet Kammer, hvor de allerede i 1885 var naaet til at re-

præsenteres af 95 mod 114 Stemmer ved den afgørende Votering. Men Usikkerheden i en Beregning af Fler-tallet forøgedes ved Erfaringen om, hvor vanskeligt det er at undgaa Splittelse under de Brydninger mellem Partigrupperne, som andre Forhandlinger under en lang-varig Samlings Forløb kunde fremkalde; saameget mere som Landmannapartiets faste og disciplinerede Majoritet bestemte sig for at hæve Partibaandet i denne Sag og lade hver Repræsentant stemme efter sin individuelle Anskuelse. Protektionisternes Taktik maatte derfor være at paaskynde deres Plans Gennemførelse for Jernbane-, Budget- eller Banklovgivnings-Spørgsmaal, som man forudsaa kunde komme til at splitte Sammenholdet mellem dem, havde øvet deres Virkning.

Den første Styrkeprøve gav dem Haab. Ved Sammensætningen af Bevillings-Utskottet med 10 Medlemmer fra hvert Kammer blev der indsat 11 Protektionister mod 9 Frihandelsmænd, af hvilke endog nogle betingelsesvis kunde ventes at gøre Indrømmelser til tidligere Modstandere. — Saaledes var Situationen, da Udvalget konstituerede sig.

Blandt ca. 30 forskellige private Forslag til Ændringer i den bestaaende Tarif, de fleste i protektionistisk Retning, forelaa der 5 mer eller mindre afvigende Forslag om Korntold, underskrevne af et stort Antal Medlemmer i begge Kamre. Hovedforslaget, som Forhandlingerne navnlig maatte dreje sig om, bar de protektionistiske Lederes Navne. d'Hrr. Reutersvärd og Dahl i Første Kammer, Grev E. Sparre og Hr. Bostrom i Andet Kammer. Udvalgets Majoritet bestemte sig nu for at bryde dette Spørgsmaal om Korntold ud af det større Spørgsmaal om Tarifens almindelige Revision i

protektionistisk Retning, og snarest muligt bringe Korntolden under særlig Behandling i Kamrene. Denne Beslutning motiveredes hovedsagelig ved Hensynet til, at kun ved en saa hurtig Afgørelse kunde Korntoldens Virkninger komme Landbruget tilgode under indeværende Aar, da der ellers vilde være Tid for Spekulationen til at benytte sig af Søfartens Aabning til at paralyserer den nye Afgifts Virkninger. Men foruden at dette Motiv praktisk talt var berøvet dets Betydning ved en allerede paa dette Tidspunkt tilvejebragt betydelig Import, saa havde Beslutningen den mislige Side at vække Oppositionen fra det Hold, hvor man forlangte en alsidig Overvejelse af Beskyttelsen som et nyt System, med alle dens økonomiske og finansielle Virkninger og i alle dens Forgreninger til Manufaktur- og Fabrikvæsenet, Malmindustrien osv. Udvalget undgik nu ikke den Mistanke, at Tilsagnet om Beskyttelse for andre Næringsveje end Jordbruget var en Vexel paa lang Sigt, som man ikke kunde være sikker paa at faa honoreret. — Fra et fuldblods protektionistisk Synspunkt var der ogsaa noget vilkaarligt i dette isolerede Krav paa Korntoldens skyndsomme Vedtagelse, ligesom der syntes noget vilkaarligt i de Ansættelser af dens Beløb (2 Kroner pr. 100 Kilo for alle Sorter undtagen Havre og Vikker, Kr. 3,50 pr. 100 Kilo for Mel og Gryn af alle Slags), som Hoved-Forslaget opstillede og Udvalgets Flertal med en temmelig summarisk Motivering tiltraadte. Den Maade, hvorpaa Bevillings-Utskottet gik til sit Arbejde, røbede i det Hele den Tanke, at der maatte smedes, mens Jernet var varmt; naar man havde Majoriteten, burde man bruge den, det maatte nu briste eller bære.

Den 20de Februar blev Udvalgets Betænkning afgivet, ledsaget af Minoritets-Vota (»Reservationer«) fra alle Modstanderne af dens Indstilling, og den 3dje Marts kom Spørgsmaalet under Forhandling i begge Kamre.

Vi skulle nu se, hvorledes Argumentet paa begge Sider var lagt til Rette for Diskussionen, idet Udvalgets Betænkning hovedsagelig lægges til Grund for Fremstillingen, medens denne dog ogsaa lejlighedsvis medtager Momenter, der ere blevne gjort gældende andetsteds.

I det Hele kan man karakterisere denne Diskussion som overvejende af praktisk Natur. Der citeres ingen andre Avtoriteter end statistiske Data og personlig Erfaring. Det er ikke Doktriner, der stilles op mod hverandre, men reale Forhold. Det er ingen akademisk Forhandling, men en virkelig Meningskamp, hvis Udfald Ingen tør forudsige. — Om et er man enig: der er Nød paa Færde. Landbruget, Sverigs »Modernæring«, gennemgaar en Krisis; Tegnene derpaa ere aabenbare og mangfoldige. Konkursernes Antal stiger, faste Ejendomme sælges ved Tvangs-Auktion under Prioriteternes Beløb, eller de finde ingen Købere til deres Taxerings-Værdi. Bankerne blive vanskeligere ved at give Laan, Forbedringer, der volde Udgift, maa udsættes osv. Ved Slutningen af 1884 angaves de faste Ejendommens Prioritets-Gæld i hele Riget til over 1,337 Millioner Kroner og var i de sidste 4 Aar stegen med 4 pCt. af

Taxeringsværdien (fra 35,5 pCt. af denne i 1880 til 39,5 pCt. i 1884), uagtet denne Taxeringsværdi var sat højere i Vejret. Disse ere nogle af de Symptomer, Udvalgsbetænkningen paapeger; den henleder ogsaa Opmærksomheden paa den stærke Stigning i Fattigforsørgelsen (1883 henimod 9 Millioner Kroner mod 2 $\frac{1}{4}$ Millioner 1860), paa Udvandringens og Befolkningens Tilstrømning til Byerne, og endnu flere andre Forhold, der indgive Frygt for Landets økonomiske Fremtid. Der kan være Grader i Opfattelsen af denne Situations Alvor, men i det Hele møder det ingen Modsigelse, at der er Grund til Bekymring.

Om Aarsagerne til Ondet ere Meningerne mere delte, om Midlerne komme de i aaben Kamp mod hverandre.

Protektionisterne i Udvalget tage her deres Stilling: de anbefale at opgive den Grundvold, hvorpaa den nuværende svenske Toldlovgivning hviler.

»Toldens Hovedopgave, siger Betænkningen, er at sikre det indenlandske Marked for de indenlandske Erhvervsgræne, at skaffe disse Lejlighed til Afsætning for deres Produkter til en saadan Pris, at en fortsat Produktion bliver mulig. Til Opnaaelsen af dette Maal er, med Hensyn til Jordbrugets Produkter, en moderat Beskyttelsestold tilstrækkelig virksom. De mest haandgribelige Omstændigheder gøre Nødvendigheden af en saadan Foranstaltning uafviselig, thi for nærværende Tid er det paa mange Steder umuligt for de svenske Jordbrugere at finde Afsætning for deres Produkter, saafremt de ikke bortslumpes til en Pris, der knap giver Midler til at betale Arbejdskraften og Skatterne, men ikke nogen Rente paa den i Jorden nedlagte Kapital.«

Betænkningen fremhæver dernæst som Aarsager til disse Forhold, de bekendte Omstændigheder: den overvældende Konkurrence med Lande, hvor Produktionsvilkaarene ere gunstigere, og den stærke Nedgang i Fragten fra disse Lande, hvorved den Beskyttelse, som tidligere fandtes i selve Afstandene, er bleven ophævet, Omstændigheder, som langt fra at være forbigaaende kunne ventes yderligere forværrede, naar Panamakanalens Aabning en Gang bringer Kaliforniens og Avstraliens Produkter under endnu gunstigere Vilkaar. Den anfører Exempler fra de fleste andre europæiske Stater, der have indført Korntold, blandt hvilke ogsaa Danmark vilde kunne anføres, hvis ikke politiske Forhold havde forhindret, at Regeringens Forslag denne Gang vedtoges af Rigsdagen. Hvad særligt Tyskland angaar, skal det ikke kunne betvivles, at Modstanden mod Beskyttelsessystemet er vegen for en temmelig almindelig Tillid til dets velgørende Virkninger. Udvalget vil ikke, siger Betænkningen, overvurdere Virkningerne for Jordbruget af Korntold; dog har det den Overbevisning, at den vil tilvejebringe en væsentlig Forbedring i den nærværende Tilstand og derved middelbart bidrage til at hæve hele Landets øvrige Næringsliv.

Hvad det Raad angaar, at opgive Konkurrencen med Udlandet i en nu ikke længere lønnende Produktion og gaa over til mere intensive Produktionsmaader (Kvægfodring og Mejeri) mener Udvalget, at det allerede er fulgt i Sverig i det Omfang, der er praktisk muligt og fordelagtigt, og at i hvert Fald en almindeligere Overgang til et saadant System medfører Omkostninger, som de fleste Jordbrugere nu ikke er kapitalstærke nok til at vove. Udvalgets Betænkning vender

sig derpaa mod de Indvendinger, der gøres mod dets Forslag, for at gendrive, at det kun skulde være de de store Jordejere, som have Fordel af Korntold, eller overhovedet, at Jordbrugernes Interesse ved Beskyttelsen skulde fremmes paa Bekostning af Samfundets andre Klasser. Argumentationen er dog i disse Punkter saa lidet dybtgaaende, at det ikke er af tilstrækkelig Interesse at referere den. Endelig omtaler Udvalgsbetænkningen den Vanskelighed, som skulde hidrøre fra Mellemrigsloven, forsaaavidt som den lave norske Korntold (22 Øre pr. 100 Kilo) skulde føre til en Spekulation i toldfri Melindførsel fra Norge til Sverig. Dette maatte selvfølgelig forhindres ved en Ændring af samme Mellemrigslovs Bestemmelser.

Betænkningen gaar dernæst over til en mere speciel Begrundelse af sit Forslag, og støtter denne væsentlig paa en Oversigt over Forholdet mellem Indførsel og Udførsel af de forskellige Landbrugs-Artikler i de senere Aar. Af denne Oversigt meddeler hosføjede Tabel nogle Data.

Værdien af Sverigs Ind- og Udførsel af
Landbrugsprodukter.
(Angivne i Tusinde Kroner).

Indførsel.

	Levende Dyr.	Kød.	Flæsk.	Ost.	Smør.	Æg.	Korn og Kornvarer.	Til- sammen.
1879...	756	693	6,760	282	2,529	66	27,157	38,261
1880...	1,137	829	11,284	320	5,206	23	34,295	53,094
1881...	860	951	10,320	387	3,526	57	38,236	54,337
1882...	1,166	998	5,511	762	3,333	60	39,456	51,287
1883...	1,702	1,035	8,655	346	4,097	66	45,132	61,035
1884...	1,753	842	5,093	390	4,861	34	40,646	53,619

Udførsel.

	Levende Dyr.	Kød.	Fleesk.	Ost.	Smør.	Æg.	Korn og Kornvarer.	Til-sammen.
1879...	5,251	89	44	198	8,742	105	41,764	56,193
1880...	6,987	70	118	287	10,522	144	41,483	59,610
1881...	4,813	64	314	137	10,213	103	27,531	43,176
1882...	8,107	130	252	165	11,645	122	32,827	53,249
1883...	10,997	75	122	242	16,327	142	33,210	61,116
1884...	11,730	125	259	183	17,212	160	23,520	53,189

Overskudsudførsel (+) resp. -indførsel (÷) af sautlige Landbrugsprodukter (i Tusinde Kroner).

1879	+	17,932
1880	+	6,516
1881	÷	11,162
1882	+	1,962
1883	+	81
1884	÷	430

Overskudsudførsel (+) resp. -indførsel (÷) af Korn og Kornvarer (i Tusinde Kroner).

	+	14,608
	+	7,188
	÷	10,705
	÷	6,228
	÷	11,922
	÷	17,127

Det ses deraf, at den egentlige Kornproduktion er den væsentligste Faktor i den Bevægelse, hvorved Overskudet af Udførsel er bleven til Overskud af Indførsel, idet nemlig $14\frac{1}{2}$ Millioners Overskud af Udførsel 1879 er forsvunden og 1884 viser et Overskud af Indførsel til over 17 Millioners Værdi. Denne Nedgang paa ca. $31\frac{1}{2}$ Million Kroner fra 1879—84 opvejes kun til en vis Grad ved at Udførselsværdien paa levende Dyr er stegen med $6\frac{1}{2}$ Mill. og Smør-Udførslen med $8\frac{1}{2}$ Mill., thi tager man alle Landbrugsprodukter til-sammen, saa viser det sig, at en Overskudsudførsel i 1879 af henimod 18 Millioners Værdi er i 1884 forvandlet til et Indførsels-Overskud af henimod $\frac{1}{2}$ Mill. Kroner. Om dette Resultat ytrer Udvalgsbetænkningen, at Indførsels-Overskuddet af Korn og Kornprodukter maa siges at have naaet en højst foruroligende Højde; vedblivende at tillade en fri Indførsel af disse Varer kan under saadanne Omstændigheder umulig være vel betænkt.

Vedføjede Tabel over Forholdet mellem Ud- og Indførsel af de vigtigste Kornarter (afrundede til Tusinder af Kubikmeter, Værdierne angivne i Millioner Kroner) og af disse formalede (angivne i Millioner Kilogram og Værdierne i Millioner Kroner) viser nu, at medens Havre som overvejende Export-Artikkel ikke læmper sig til en Indførselstold, er det fornemmelig Rug og Hvede, der fra det betegnede Synspunkt paa kalde en saadan, idet deres Indførsels-Overskud er i stadig stærk Stigen. Som en simpel Følge deraf maa de ogsaa i formalet Tilstand beskattes, for ej at tale om, at Mølle-Industrien ogsaa selvstændigt kunde have berettiget Krav paa Beskyttelse. Byg, Malt, Ærter og Bønner medtages i Forbigaaende, hvorimod Tolden paa Majs bliver særligt motiveret som en Beskyttelse for Kartoffeldyrkningen, der lider under Konkurrencen med Majsens til Brændevinsproduktion. Indførslen af Majs er i de senere Aar stegen overordentlig. Fra at have været aldeles ubetydelig beløb den sig allerede i Aarene 1876—79 til gennemsnitlig henimod 5 Millioner Kilogram aarlig; der blev da 1880 foreslaaet en Indførselstold af 1 Kr. pr. 100 Kilo, men Rigsdagen forkastede Forslaget; imidlertid steg Indførslen, formodentlig paa Grund af Udsigten til Tolden, i 1880 til 40 Millioner Kilo, men gennemsnitlig blev den i de fire Aar 1880—83 over 14 Millioner Kilo aarlig, og i 1884 var den 11½ Kilog. — Den store Betydning, Majsimporten har for Landbruget foruden dens Anvendelse i Brænderierne, forbigaaes saagodtsom aldeles af Udvalget.

Slutteligen motiverer dette en saa vidt mulig gennemført Ensformighed i Tarifen for de forskellige Slags Korn og Mel, og, afvejende sit Forslag mod de i Frank-

rig og Tyskland gældende Satser, til hvilke Østrig-Ungarns ventes snart at ville slutte sig, og fra hvilke de svenske ikke bør fjerne sig formeget, indstiller Udvalget endelig 2 Kr. pr. 100 Kilo som den for alle uformalede Kornsorter, med Undtagelse af Havre, Vikker, passende Afgift; men 3,50 Kr. pr. 100 Kilo for Mel og Gryn, 2,50 for Malt og 0,30 Kr. for Klid, alt pr. 100 Kilo. — Disse Afgifter foresloges det, hvis Rigsdagen bifaldt dem, at lade træde i Kraft strax, uden Undtagelse for allerede tidligere tegnede Konossementer (saaledes som det var bleven begæret af visse Handelshuse i Gøteborg). Da Tarifen (tull bevilling) fastsættes af hver Rigsdag for det følgende Aar — ikke ved en Lov, der fordrer Regeringens Samtykke, men som en Indtægts-Bevilling, skulde Korntolden indgaa som en Tillægsafgift tilføjet Tarifen for Resten af Aaret 1886.

Saaledes lode altsaa Protektionisternes Grunde og Fordringer. De trængte sig ind paa Rigsdagen gennem en skyndsom Behandling i Udvalget, der, om man vil, harmonerede med det Raab om hastig Hjælp fra Jordbrugets Side, som havde lydt over en stor Del af Landet under Efteraaret, da Høstens maadelige Udfald havde forøget Bekymringerne. Men Hastværket røbede tillige den Bihensigt at erobre Nøglen til Stillingen og lade Beskyttelses-Systemet beholde Valpladsen, forinden det i ordnet Slag over hele Linjen havde tvunget Modstanderne til at overgive sig. Protektionisterne i Udvalget stolede paa, at Øjeblikket syntes gunstigt, at Frihandelsmændene tvivlede om at holde Stand og at en dristig Fremrykken kunde rive de usikre Tropper med sig. — Men denne Beregning havde en svag Side, som uden

Tvivl bidrog meget til det Udfald, Sammenstødet pludselig fik. Udvalgets Flertal havde udtalt sig for at forlade den Grundvold, hvorpaa den svenske Toldlovgivning hviler, og i Almindelighed betegnet sit Maal som det: at skaffe den nødvendige Beskyttelse for Landets Næringer. Men derpaa havde det løsrevet et Brudstykke af denne saa omfattende Reform og uden at gennemarbejde et Forslag dertil, ladet Spørgsmaalet staa aabent om Systemets Virkninger i finansiel Henseende for Staten og i økonomisk Henseende for Befolkningens andre Erhvervsgræne. Dette var vistnok en Blottelse, som ikke alene de principielle Modstandere kunde benytte sig af, men som ogsaa berøvede Protektionisterne i Udvalget den Understøttelse, de havde paaregnet fra de halvt Overbevistes Side. Baade i Udvalget og i Kamrene vakte Korntold som en Foranstaltning ad hoc en maaske endnu større Modstand, end et til alle Sider afvejet Forslag om en systematisk Beskyttelses-Tarif vilde have mødt.

Imidlertid gjaldt det nu først og fremmest om at møde Protektionisternes Forslag i den valgte Stilling. Saasnart dette Forslag var bleven bestemt formuleret, udfoldede derfor Modstanden sig derimod; medens Opinionen, navnlig i Byernes Arbejder-Befolkning, blev paavirket ved Stikordet »Fordyring af den Fattiges Brød«, fremførtes der fra forskellige Sider i Pressen en overvældende Mængde Bidrag til Belysning af Korntold-Spørgsmaalet fra frihandelsvenlig Side, og sluttelig fremkom »Bevillings-Utskottets« Mindretals-Betænkninger, af hvilke især et, Præsidenten Wærns udførlige Udtalelse, maa anføres som et Hoved-Indlæg fra Defensionens Side i den store Proces paa Rigsdagen.

Et af de interessanteste af hine Bidrag var en officiel Erklæring, afgiven af det svenske Landbrugs-Akademi i Anledning af Petitionerne til Regeringen om at tage Initiativet til Beskyttelsestold for Landbruget. Denne Erklæring er interessant derved, at den søger at bevise, at »det i Virkeligheden haarde Tryk, som hviler paa Landbruget, ikke kan betragtes som udelukkende fremkaldt af de nærværende uheldige Forhold paa Verdensmarkedet, men er en, af disse forværret, kronisk Lidelse, der har udviklet sig i Løbet af en længere Tid og efterhaanden har undergravet Organismens Kræfter, saaledes at denne, som i fuldkommen sund Tilstand uden Vanskelighed vilde kunne modstaa Stødet af en tilfældig Forstyrrelse, nu giver efter derfor«.

Blandt de Aarsager, som navnlig have bevirket dette ulykkelige Resultat, nævner Betænkningen:

1) Jordværdiens uophørlige Stigen, ikke sjælden udover den Grænse, som bestemmes af denne Kapitals nuværende rentebærende Evne.

2) Jordejendommenes Belastning med tung Gæld — ofte saa meget sværere at bære, som de laante Midler ikke altid anvendes til virkelige Grundforbedringer eller dog ikke med tilbørligt Hensyn til disses sandsynlige Rentabilitet.

3) Mangel paa tilstrækkelig Driftskapital, saa meget mere følelig som Trangen til en saadan er større, hvis Landhusholdningen skal udvikles i Retning af intensiv Drift, af Industri.

4) Savnet af tilstrækkelig videnskabelig-tekniske Indsigter, uden hvilke Jordbrugeren ikke med Held kan rette sin Virksomhed efter forskellige Forhold.

5) Den — i ikke ringe Grad, just paa Grund af

den økonomiske Svækkelse, som er bleven Følge af de nævnte Aarsager — altfor langvarige Fastholden ved en extensiv Kornavl som Landhusholdningssystem, hvilket tidligere var naturligt og nødvendigt, men ikke er foreneligt med de radikalt forandrede Forhold, som Nutidens højt udviklede Samfærselesmidler have skabt. Det er dette System, som har forstyrret det rette Forhold mellem Korn- og Foder-Produktionen, og medens en tilbørlig Dyrkning af det bestandigt voxende Areal under Brug har krævet større og større Arbejdskraft, er der sluttelig opstaaet et stadigt Misforhold mellem Kornproduktions- og Salgs-Priserne, som, tungt under normale Tider, bliver uudholdeligt under saa slette Konjunkturer som de nærværende. — Det godtgøres, at i Middeltal for hele Sverig kan Høsten af Efteraarssæd i de 12 Aar 1872—83 ikke sættes højere end 5 Tønder pr. Tønde Land (eller nøjagtigere, højt ansat, 10,98 Hektoliter pr. Hektar), hvilket selv ved sædvanlige Kornpriser ikke giver tilstrækkeligt Udbytte under den nærværende Jordværdi og Driftsomkostning. Hertil kommer, at paa Grund af mindre omhyggelig Dyrkning Kvaliteten af Høsten ofte ikke opfylder Fordringerne paa Markedet med Hensyn til Renhed, Tørhed og Farve og i saa Fald ikke kan betinge samme Pris som Udlandets Varer.

Det er da ikke uforklarligt, mener Landbrugs-Akademiet, at en Fastholden ved det fremherskende Landbrugssystem kan synes i Længden ruinerende, men det er umuligt at indse, hvorledes Misforhold som de antydede kunne afhjælpes ved Korntold; tværtimod, om den end ved at sættes højt, kunde give en forøget Indkomst til de Jordbrugere, som bringe en betydelig-

ere Høst til Forsælgning, medens Fordelen for Flertallet af smaa Jordbrugere vilde være ubetydelig — saa vilde man, ved at slaa ind paa denne Vej, nære den Forestilling, at noget Andet end en grundig Reform af det Landbrug, hvis Resultat foreligger, kan bringe virkelig Hjælp. En saadan Reform er imidlertid i Gang paa mange Steder — og derfor passer den ovenfor givne Beskrivelse af Tilstanden heller ikke lige godt over hele Landet. Men den foreslaaede Told, som i en aldeles overvejende Grad vilde komme Rug- og Hvededyrkningen tilgode, vilde derved blive til en Slags Præmie for Dyrkningen af disse Kornsorter i Modsætning til de Landbrugsprodukter, navnlig Havre og Smør, som fortrinsvis danne Sverigs Udførsel for Øjeblikket; og hvis den forhøjede Pris paa den arbejdende Befolknings vigtigste Næringsmiddel skulde bevirke forhøjede Arbejdspriser, saa vilde dette atter reagere til Skade for den for Landbruget saa vigtige Mejeridrift, hvor denne er optaget uden Forbindelse med eget Jordbrug, og ingen Toldbeskyttelse kunde give den Kompensation for, hvad den herved maatte tabe.

Saaledes vilde altsaa Korntolden formentlig modvirke den langsomt fremskridende Reform, medens det er ønskeligt, at denne kunde paaskyndes.

Videre overskuende Landbrugets Stilling i de vidtstrakte nordlige Provinser, hvor Kornavlens nødvendigt er en Bisag, medens Kvægopføringen der burde kunne faa en storartet Udvikling, frembæver Betænkningen, at jo billigere de til Menneskenes og Dyrenes Ernæring bestemte Produkter kan tilføres dem, desto mere kan Befolkningen frigøre sig fra Omsorgen for den altid

usikre Kornavl og hengive sig til den af Naturen anviste Kvægavl.

Hvad angaar den Fordel for Landbruget, som skulde følge af den ved højere Salgspriser opstaaende større Kapitaldannelse, mener Landbrugs-Akademiet, at for det første vil den for det store Flertal af smaa Jordejere ikke faa nogen Betydning; for det andet synes Erfaringen fra den Tid, da der fandtes Indførselstold paa Korn i Sverig, at vise, at i gode Aar kan den ikke forhindre lave Priser, men i slette Aar kan den befordre en saadan Stigning af Priserne, at man tvinges til at borttage Tolden for at undgaa virkelig Nød. Saadanne Svingninger indvirke imidlertid forstyrrende paa Kornhandelen, som er Landbrugets uundværlige Medhjælper til en regelbunden Afsætning af dets Produkter. Endelig, men ikke mindst kraftigt, betoner Betænkningen, at et almindeligt gennemført Beskyttelsessystem, der synes at maatte blive en uundgaaelig Følge af Told paa Livsfornödenheder, som en Erstatning til Industrien for de forhøjede Produktionsomkostninger, en saadan Told vil medføre, — ikke kan undlade at virke skadeligt paa Landbruget ved at fordyre Anskaffelsen af dets Redskaber, dets kunstige Gødnings- og Foderstoffer som Oljekager o. desl.

Denne Udtalelse fra Landbrugs-Akademiet er gengivet saa udførligt, fordi den belyser hele den ene Side af Spørgsmaalet, den landbrugs-økonomiske, som sagtens af Hensyn til netop denne Udtalelse, er mindre fuldstændigt fremstillet af Bevillings-Utskottets Mindretal. Af Landbrugs-Akademiets Medlemmer dissenterede enkelte, men hvad de indvende, indeholder dog ikke noget nyt Moment. — Uagtet Protektionisterne ere til-

bøjelige til nedsættende at betegne den Slags Erklæringer som »theoretiske Deduktioner«, der ikke have nogen Betydning for praktiske Landbrugere, kan det dog ikke betvivles, at de anførte Udtalelser om det svenske Landbrugs Vilkaar og Fornødenheder have vejlet med en kompetent Myndigheds Vægt i en stor Del af den offentlige Mening.

En anden Hovedside af Spørgsmaalet er Korntolden betragtet som Beskatning. Det er naturligt, at den i en politisk Repræsentation har spillet en stor Rolle. I nær Forbindelse med den træder den sociale Side af Sagen. Hvor stor en Del af Landet, af Befolkningen, drager Fordel af denne Foranstaltning? hvor stor en Del og hvilke Samfundsklasser bære Byrden deraf? — det er de Spørgsmaal, som det frihandelsvenlige Mindretal i Udvalget, og navnlig Præsident Wærn, optager til Besvarelse, og som senere i Kamrenes Debatter gav det rigeste Stof til Diskussionen.

I Modsætning til Protektionisternes Fremstilling af Korntolden som et nationalt Ønske, der næres af det aldeles overvejende Flertal, er der da først blevet gjort opmærksom paa, at naar man holder sig til de to Kornsorter Rug og Hvede, som den økonomiske Interesse i Kontroversen ene er fæstet ved, saa findes der blandt Sverigs 24 Len 8, hvor Middelhøsten i de sidste 5 Aar ikke har levnet noget Overskud til Forsælgning, og 3, hvor Overskudet har været for ringe til at have nogen Betydning som Indkomst for Driften. De 13 Len, hvor højere Salgspriser kunne medføre nogen nogen Forbedring i Jordbrugets økonomiske Vilkaar, have en jordbrugende Befolkning af 587,000 Personer, hvilket er ca. 13 pCt. af hele Rigets Folkemængde.

Dette Procenttal kan reduceres endnu mere, naar Hensyn tages til, at man kan beregne det Areal, der ifølge Middelproduktionen pr. Td. Land fordres for at der skal blive Overskud til Forsælgning, naar et Middelforbrug for Familien fradrages, og da finder, at Ejendomme under 10 Tdr. Land vanskeligt kunne regne paa noget Overskud, altsaa heller ikke kunne vente nogen synderlig Fordel af højere Priser. Der kan strides om Værdien af saadanne statistiske Middeltals-Beregninger ligeoverfor praktiske Erfaringer; men de anses i hvert Fald at have tilstrækkelig Realitet til at bevise, at det langtfra er den hele Jordbrugs Befolkning i Sverig, som direkte kan vente Hjælp eller Frelse af Korn-tolden.

Præsident Wærn paaviser i sin Betænkning ved Sammenstilling af Høstresultaterne i 5 Aar (1879--83), at mere end $\frac{2}{5}$ af Sverigs Behov af Hvede og næsten $\frac{1}{4}$ af dets Behov af Rug hentes fra Udlandet, hvorimod der omtrent kan afstaas $\frac{1}{16}$ af det i Landet høstede Byg til Udførsel. Deraf følger, at Korntolden ikke kan opfylde den Forventning at bevare det indenlandske Marked for den indenlandske Produktion. Selv om den skulde bevirke, at al Udførsel af de nævnte Kornarter ophørte og Trangen til Indførsel saaledes formindskedes med hele Udførselens Beløb, vilde man, ved at lægge Forholdene 1882 til Grund som nogenlunde normale, komme til det Resultat, at de af Udvalget foreslaede Toldsatser paa Landbrugsprodukter vilde medføre en Toldbeskatning af 4,700,000 Kr. Et mindre godt Aar kunde bringe den op til $6\frac{1}{2}$ à 7 Mill.

Denne Skattebyrde vilde blive endnu tungere ved en ujævn Fordeling paa forskellige Provinser og for-

skellige Befolkningsklasser. De 5 norrlandske Len vilde, paa Grund af deres Naturforhold og Beliggenhed, føle Trykket haardest. Prisforhøjningen kunde i de andre Provinser nærme sig mere eller mindre til Toldens Beløb eftersom Kvantiteterne vare mindre eller mere lokalt tilstede, efter Kommunikationernes Tilstrækkelighed og Spekulationsaandens Virksomhed. I Stæderne vilde Befolkningen gennem Detailhandelen utvivlsomt i en eller anden Form komme til at betale det Toldbeløb, med Tillæg af Rente og Handelsgevinst, som Købmanden har maattet udlægge.

Endelig undersøges i samme Minoritets-Betænkning, hvormeget Livsopholdet omtrent vilde komme til at fordyres for de fattige Klasser ved den foreslaede Told. Spørgsmaalet besvares paa Grundlag af en Beregning, Prof. Almén har gjort over en Persons aarlige Behov af Gryn, Mel eller Brød; dette anlaas til 238,8 Kilo (34,8 Kilogr. Gryn + 204 Kilogr. Mel); med 3,50 Kr. Told pr. 100 Kilo bliver Beskatningen da Kr. 8,35 pr. voksen Person, og for en Familie med 3 mindre-aarige Børn 36,73 Kr. aarlig. Fordeler man imidlertid den Toldafgift, der vilde svares af det hele til Befolkningens Ernæring fornødne Kvantum Hvede-, Rug- og Bygmel (c. 718½ Mill. Kilogr.), nemlig c. 25 Millioner Kroner paa Sverigs Folkemængde (4,572,245), saa falder der kun 5,59 Kr. paa hver Person, eller ikke fuldt $\frac{2}{3}$ af den Beskatning (Kr. 8,35), der hviler paa de fattige Klasser, pr. Individ. Det er muligt, at disse Beregninger ikke fremstille det absolut rigtige Forhold; men deres Resultat fortjene dog Opmærksomhed som et aproksimativt arithmetisk Udtryk for den i og for sig indlysende Sandhed, at de fattige Klasser konsumere

forholdsvis mere af disse Varer end de rigere og altsaa bære en større Del end disse af den Toldskat, som betinger Prisforhøjelsen.

Under Diskussionen af Korntold som Beskatning og om denne Beskatnings forskellige Virkning paa forskellige Sandfundsklasser er der andetsteds, udenfor Bevillings-Utskottet, blevet opstillet en Beregning, som ogsaa har Interesse. Den gaar ud paa at finde Korntoldens »Debet og Kredit«. Der spørges: hvor stor er den størst tænkelige Gevinst for Jordbruget ved en Prisstigning lig Indførselstoldens Beløb? og hvor stor er den aarlige Tillægs-Udgift paa Grund af samme Prisstigning for den Befolkning, som maa købe sit Brød?

Det første Spørgsmaal besvares ved at tage Middelhøsten af Rug og Hvede for Femaaret 1879—83, fradrage Udsæd samt det Kvantum Korn, der modtages in natura af c. 2 Millioner Personer af Landbefolkningen; da finde det til Forsælgning disponible Overskud og anbringe Korntolden derpaa; man faar da

117,607	Tdr. Hvede	à	Kr. 2,56	=	Kr. 301,073,92
1,288,171	— Rug	à	— 2,30	=	— 2,962,793,30
<hr style="width: 50%; margin: 0 auto;"/>					
Summa Kr. 3,263,867,22					

Det andet Spørgsmaal besvares ved at tage Middelforbruget pr. Person for hele Riget (1 Td. Rug + 0,22 Tdr. Hvede) multipliceret med Befolkningstallet ÷ de ovennævnte to Millioner, der faa deres Sæd in natura; man faar da det Kvantum af 550,660 Tdr. Hvede og 2,503,000 Tdr. Rug, som de resterende c. 2½ Mill. af Befolkningen maa købe til den samme forhøjede Pris, der giver Jordbruget dets Gevinst; anbringes Korntolden derpaa, saa kommer man til 7,166,589 Kr.

Altsaa — hedder det — for at Jordbruget kunde erholde en forøget aarlig Indtægt af højst c. $3\frac{1}{4}$ Mill. Kr., maatte Landets øvrige Befolkning finde sig i en forøget aarlig Udgift af over 7 Mill. Det er den paa-tænkte Korntolds »Debet og Kredit«*).

Til Undersøgelserne om Korntoldens Virkninger som Beskatning slutter sig nær Betragtningen af dens fiskale Resultat og de finansielle Følger af dens Vedtagelse. Udvalgets Flertal indlod sig imidlertid ikke paa Drøftelsen af dette Spørgsmaal, fordi det ikke lader sig overse i dets Helhed, før man kender Omfanget af det Beskyttelses-System, hvoraf Korntolden er et Led.

Imidlertid er Angrebet imod dette Punkt af Stillingen idetmindste bleven markeret, saavel i Udvalget som i Pressen, og det er med stort Eftertryk blevet fremhævet, at naar den allerede vel fyldte Statskasse med en Beholdning af c. 15 Millioner Kr. nu skulde modtage et Tilskud, hvilket paa Grundlag af 10 Aars (1875—84) Middellindførsel af vedkommende Landbrugsprodukter og med en Nedsættelse for eventuel formindsket Import af ca. 20 pCt., — kan beregnes til $6\frac{1}{4}$ Million — foruden hvad Industribeskyttelsen i Tolden maatte indbringe — saa vilde dette medføre saadanne Anomalier i det finansielle Grundlag, at det blev nødvendigt at skride til en Revision af det hele Beskatningssystem, som man dog var aldeles uforberedt paa at foretage.

*) Disse og enkelte andre Beregninger ere tagne fra Artikler i »Stockholms Dagblad« under Spørgsmaalets Forhandling i Rigsdagen.

Disse ere de Hovedsynspunkter, fra hvilke Forslaget om Indførelstold paa Landbrugs-Artikler er bleven forsvaret og angrebet under det Afsnit af dets Behandling, der gik forud for Debatteerne i Kamrene og gav disse deres faste Grundlag.

Under Forhandlingerne i Kamrene var det Replikskiftet forbeholdt at bringe Argumenterne paa begge Sider nærmere paa Livet af hverandre, og, idet Debatten ikke holdt sig strengt til Udvalgets Indstillinger, men omfattede Beskyttelsessystemet i Almindelighed, at føje adskilligt til, som hører med til nærværende Fremstilling, saaledes f. Ex. de handelspolitiske Virkninger af en Overgang til Protektionisternes Program. — Hvad der gav Forhandlingerne den største Interesse var den parlamentariske Stilling, o: de politiske Grupper og Regeringens Holdning, og den Indflydelse paa Spørgsmaalets Afgørelse, som derved nu gjorde sig gældende.

Usikkerheden med Hensyn til Udfaldet, som herskede indtil den sidste Dag, hidrørte, som alt antydet, netop i væsentlig Grad derfra, at det dominerende Parti paa Rigsdagen, Landtmannapartiet, havde opløst Parti-aaudet for Toldspørgsmaalets Vedkommende, og at man ikke vidste, hvorledes Regeringen vilde optræde under Forhandlingerne. Man vidste, at den principielt var frihandelsvenlig sindet, og særlig paa forrige Aars Rigsdag havde Statsminister Themptander med Styrke erklæret sig imod Korntolden. Men man vidste ikke, hvorvidt de nu raadende Forhold, Landbrugets kritiske Tilstand og den voxende Stemning i Landet, kunde have modificeret Ministeriets Anskuelse og bragt det til at bestemme sig for en streng Nevtralitet. Til Støtte herfor kunde anføres, at ved en Foranstaltning, som Rigs-

dagen havde grundlovmæssig Ret til ene at beslutte, behøvede Ministeriet ikke at føle sig ansvarlig for dens Gennemførelse; at Opportunitetshensyn ligeoverfor en i alt Fald meget stærk Opinion kunde tale for en Eftergivenhed, hvorved maaske Rigsdagsarbejdet i det Hele kunde vinde; endelig, at man vidste, at Kong Oskar personlig havde erklæret sig beredt til under den fremkerskende Nødstilstand at adoptere Rigsdagens Anskuelse om, hvad Forholdene krævede. Man troede derfor at turde haabe, at Ministeriet vilde tie og renoncere paa den Indflydelse, som det ikke med Uret kunde antage at have gjort sig fortjent til hos Andet Kammers Majoritet den Gang dets Chef betegnede Grundskattesystemet i Sverig som en Levning af »sekelgammel Uretfærdighed«. — Dette var i Korthed den parlamentariske Situation, under hvilken Forhandlingerne begyndte, i begge Kamre samtidig, Onsdagen d. 3. Marts. Det er selvfølgelig ikke muligt at give et sammenhængende Udtog af disse Forhandlinger, som i det stenografiske Referat fylde 4—500 Sider. Man kan imidlertid lade sig nøje med at udtage enkelte Hovedpunkter, og stille dem i det Lys, som Ytringer fra ledende Mænd paa begge Sider kastede over dem.

Hvorledes virker Tolden paa Levnetsmidlernes Pris? Kunne de fattige Klasser vente Erstatning for Brødets Dyrhed i forhøjet Arbejds løn? Vil i bekræftende Fald et saadant Forhold være økonomisk heldigt for Landet? — Dette var f. Ex. et Hovedpunkt, som Diskussionen idelig drejede sig om.

Utvivlsomt var det den almindelige, populære ligefremme Opfattelse i Landet, at Korntolden skulde bewirke Stigning i Kornpriserne.

Hr. Danielson, en af Landtmannapartiets mest fremstaaende Ledere, som havde modtaget Petitioner med 3—4000 Underskrifter fra sin Provins (Gotland), sagde: »Nødvendigheden byder, at Rigsdagen vedtager Forholdsregler for til en vis Grad at standse den store udenlandske Korntilførsel, som mer end tilbørligt trykker vore Kornpriser ned«. Til ham sluttede sig strax ikke mindre end 16 »Hemmansegare« i Andet Kammer. Hvorledes skal Jordbruget kunne hjælpes ved Tolden, spørger Hr. Carl Ifvarson, Landtmannapartiets gamle Chef, hvis Kornpriserne ikke stige?

Men saa optræde Protektionismens fornemste Talsmænd, f. Ex. Grev Erik Sparre i Andet Kammer og Rektor Dahl i Første Kammer, med en vidtløftig Bevisførelse for, at Korntold ikke bevirker nogen Forhøjelse i Kornpriserne; at i Tyskland ere disse stadigt gaaet ned, siden Beskyttelsen indførtes (1880); at det dèr er bleven bevist, at Prisen paa Sæd kan variere med indtil 3 Rmk. uden at Brødpriserne paavirkes deraf; at det derfor nu maa anses hævet over al Tvivl, at, hvis man blot ikke vil drive Fordringen om Korntolden altfor højt i Vejret, saa er der ingen Fare: en moderat Korntold kan umuligt udøve en saadan Indflydelse paa Brødprisen, som man fra den modstaaende Lejr har villet paastaa. Hvad det gælder om for Jordbruget, siger Rektor Dahl, idet han citerer den tyske Regerings Motivering for Beskyttelsestold 1879, er, at skaffe Af sætning for den i Landet frembragte Sæd til saadanne Priser, at Produktionen betaler sig; — det er »Kompensationstold« for at stille den svenske Producent i lige Vilkaar med den udenlandske Konkurrence, som er den svenske Protektionismes Devise.

Til alt dette manglede der ikke Svar. — Naturligvis, sige Modstanderne (f. Ex. Generaltolddirektør Benich i Første Kammer, Dr. Herslow i Andet), maa Kornprisen stige med Toldens Beløb, fordi den Rug og Hvede, vi indføre, er hvad vi behøve. Kunde vi undvære den, vilde det staa os frit for som Konsumenter at nægte at betale Prisforhøjelsen; men vi maa indføre Kvantiteter, der ere for store til at afses; derfor kan Producenten deraf bestemme Prisen, og den indenlandske Produktion vil følge efter og udtage sin Fordel. Og hvortil ellers den hele Foranstaltning? Naar Forsælgningens priserne dale i Tyskland trods Indførselstold, beviser det kun en stærkere Nedgang i Kornpriserne paa Verdensmarkedet, end Tolden var beregnet paa at dække. Det forædlede Produkts, Melets og Brødets, Pris har flere variable; men baade Handelen og Industrien maa gaa ud fra Raaproduktets Pris og i en eller anden Form søge sit Udlæg tilbagebetalt. — Et højt anset Medlem, første Kammers Viceformand og en Fører i det konservative Parti, Hr. Ehrenheim, til hvem senere Baron Louis de Geer sluttede sig, vendte sig mod Rektor Dahls Udviklinger om en moderat Beskyttelse, netop stor nok til at Produktionen lønnede sig. Hvor er denne Grænse? beror det ikke paa Jordens Kapitalværdi, paa Driftskapitalen og den personlige Dygtighed, hvormed Jordbruget udøves, om dette skal blive »lønnende«? Ville Beskyttelsesmændene gaa ind paa, at Tolden ophæves ved en vis indtrædende Stigning i Kornpriserne, saaledes som det var foreslaet i Udvalget? Hvorfor har dette da forkastet Tanken derom? Sagen er, at man ikke kan standse. Ifølge selve Protektionisternes Argument bør Arbejdslønnen jo stige;

altsaa stige Produktionsomkostningerne, saavel for Jordbrugets Fornødenheder som for Export-Industrien; saa forlange de andre Næringer, at der sikres dem forhøjet Pris paa deres Produkter; og Kapløbet begynder, som nu foregaar i Tyskland og Frankrig uden dog at fremkalde Tilfredshed. Derfor er selv det lille Experiment farligt (Dr. Herslow). — Kunne endelig Protektionisterne indfri det Løfte, at Arbejdslønnen vil stige med stigende Priser paa Sæd? spurgte Hr. Bennich i Første Kammer og henviste derved til den Kendsgerning, at f. Ex. just den stærkest beskyttede Industri i Sverig, Bomuldsgarnspinderierne, betaler sine mandlige Arbejdere gennemsnitlig lavere (indtil 50 pCt. lavere) end de mekaniske Værksteder, som ingen Beskyttelse nyde, betale selv deres simple Arbejdere uden særlig Kunstfærdighed.

Ved dette Spørgsmaal om Forholdet mellem Kornpriserne og Arbejdslønnen føres man til et andet Hovedpunkt i Debatteerne, som gav disse en særegen Interesse, nemlig den social-politiske Side af Sagen.

Fra begge Lejre fremførtes der Betragtninger paa dette Gebet. De, som skildre Landbrugets Nødstilstand, dvæle særligt ved den stærke Indvandring fra Landet til Byerne som et foruroligende Tegn for Fremtiden. Modstanderne af Beskyttelsen derimod udtale deres Frygt for, at Fordyrelsen af Livsopholdet gennem en saadan uretfærdig Beskatning efter Formlen: jo svagere Skatteevne des højere Skat — »en nedåt progressiv Skat« — (Hr. Hedlund), — navnlig under de nærværende Tidsforhold, da en stor anarkistisk Omvæltning arbejder i Dybderne af mange Samfund, skulde blive en Udfordring til Farer, som endnu ikke umiddelbart true

Sverig. Navnlig Dr. Herslow fremholdt dette meget stærkt i Andet Kammer. Han henviste til, at den danske Regering, idet den erklærede, at Jordbruget behøvede at støttes og hjælpes, havde vægret sig ved at beskatte Rug, for ej at fordyre Nationens vigtigste Næringsmiddel. Han advarede mod at kaste et saadant Brandstof ind i et Samfund, hvor den røde Fane ikke endnu var bleven udfoldet, fordi der Intet var at skrive paa den; »men antage I en Told af den Beskaffenhed, at det kan almindelig tros, at Indehaverne af Landets faste og løse Kapital, Jordejere og Industridrivende, de, der eje Magten, have gjort det for deres Fordels Skyld og lagt hele Tyngden deraf paa Arbejderen og hans Børn, indføre i »Udsultnings Told« her i Landet — dette giftige Ord er allerede fundet —, saa er Indskriften til den røde Fane givet, og den kan ogsaa hos os bæres i Spidsen for samfundsfjendtlige Hærskarer«. Kammerets Majoritet (Bonderepræsentationen) mindede han om, hvorledes de i sin Tid ikke havde formaaet at værges sig imod, at de privilegerede Stænder væltede Statsbyrdens største Tryk paa Sverigs Almue. Nu var det denne, som havde Broderparten af politisk Magt. »Begaa da ikke samme Synd, som man har begaaet mod Eder. Gaa ikke hen og læg et endnu ubilligere Tryk paa dem, som nu ere politisk magtløse!« En lignende Tankegang fik Udtryk i Første Kammer, navnlig i Præsidenten Hans Forssells Tale. Han fremhævede, at i denne Sag kunde man ikke give visse Dele af Befolkningen en Opmuntring, uden paa samme Tid at vække Had og Bitterhed hos andre. Men Første Kammers Opgave var det særligt at hindre heftige Angreb paa det bestaaende, hindre Særinteresser i at trænge sig

frem paa andres Bekostning. Dobbelt tungt var derfor Ansvaret her ved at nedbryde Troen paa Første Kammeres værnende Kraft mod den stærkeres Overgreb. — »Det gælder her ikke blot et økonomisk Spørgsmaal, det gælder vort Folks sociale Samdrægtighed«. Med større Tilbageholdenhed, men med ikke mindre Vægt sluttede Første Kammeres Viceformand (Ehrenheim) sin Tale med disse Ord: »Min Overbevisning er, at dette Kammer skal hævde sin Plads i Repræsentationen paa en værdig og heldig Maade ved at forhindre Tilbagegangen til et for 30 Aar siden forladt System, som aldrig kan anvendes uden at fornærme den talrige Klasse, der i højeste Grad trænger til at vide, at Repræsentationen med Hensyn til den udøver Retfærdighed.«

Paa et temmelig tidligt Punkt af Debatterne, i Slutningen af Forhandlingens andet Møde, fandt Regeringen, at det »psykologiske Moment« for dens Indgriben i den var kommet, og Statsminister Themptander holdt sin store Tale i Andet Kammer for at opfylde den Pligt at gøre Regeringens Opfattelse i dette vigtige Anliggende klar. Efter principielt, fra Toldlovgivningens Standpunkt, at have betegnet Beskyttelsestold som en betænkelig Anomali, forsaavidt den er »en Skatteform, der gør det ene Samfundsmedlem skatteskyldig til det andet«, indrømmede han, at en saadan theoretisk Anskuelse kun med største Varsomhed kunde bringes i Anvendelse ved gammel Beskyttelses Ophævelse; men anderledes forholdt sig ved Indførelsen af en ny. Han rekapitulerede de fremførte Argumenter, afviste Klagerne over Statens og Kommunernes stigende Gæld som et Sagen fuldkommen uvedkommende Moment, bestred, at de store Staters af finansielle og politiske Omstænd-

igheder fremkaldte eller paavirkede Protektionisme opfordrede til Efterligning i Sverig, og anbragte endelig en skarp Kritik paa Korntolden betragtet som — den slettest tænkelige — Form for en Kaptationskat; langt hellere maatte man lade Jordbrugeren for hver Tønde Sæd, han solgte, hæve et vist Pengebeløb af Statskassen. Statsministeren berørte ogsaa de Spirer til Tvedragt i Landet, som Korntolden vilde lægge imellem store Provinser med modstridende Interesser, navnlig Norrland, og betonedede endelig Sammenhængen mellem Kornspørgsmaalet og Arbejderspørgsmaalet, idet han udtalte, at de vanskelige Problemer, dette sidste stillede, muligt kunne løses paa en lykkeligere Maade i Sverig end andetsteds, hvis man undgik uforholdsmæssig Ophidselse mellem Samfundsklasserne.

Der var et Sted i Statsministerens Tale, som fortjener særskilt Opmærksomhed, fordi han paa dette nærmeste sig et Hovedpunkt i Protektionisternes Program. Sverig, sagde han, har Tarifraktater med et Par Lande, men med de øvrige derimod Traktater, der, baserede paa Grundsætningen om Behandlingen som mest begunstiget Nation, tilsikre andre Lande Fordele, for hvilke Sverig maaske ikke faar tilstrækkelig Vederlag. Differentialtoldsystemet er et Middel herimod, vist ikke uden praktiske Vanskeligheder, men dog undertiden et virksomt Middel til at opnaa bedre Vilkaar for Afsetningen til Udlandet. Regeringen vilde, hvis Rigsdagen anmodede derom, med stor Interesse undersøge Spørgsmaalet om at bringe dette System i Anvendelse. Fra protektionistisk Side slog man strax denne Indrømmelse fast, ja Grev Erik Sparre gik endog saa vidt, at han betragtede Differential-Toldsystemet som defini-

tivt antaget af Regeringen. Men Statsministeren gjorde dog opmærksom paa, at saa hurtigt og let lod Sagen sig ikke afgøre; det fordrede megen Overvejelse og megen Tid at opstille to alternative Toldtariffer, at finde, hvilke Artikler, der skulde optages i dem, og i hvilket Forhold Tarifsatserne burde staa til hinanden. At denne Protektionisternes Yndlingstanke, at have Beskyttelsestold som et Vaaben mod andre Magter med høj Told paa Sverigs Export-Artikler, ikke vil vise sig som en særdeles frugtbar Tanke, naar den praktisk skal gennemføres, blev fra anden Side (Hr. Cöster i Andet Kammer) paavist derved, at den nu gældende svenske Tarif i det Hele kun er liberal i Sammenligning med to evropæiske Landes Tarif, nemlig Spaniens og Ruslands; at Halvdelen af Sverigs Export, 128 Millioner Kr. af 256, gaar til England uden Told, og 4 Tiendele mere af Exporten afsættes med moderat Told; at endelig Frankrig og Spanien afsætte meget mindre til Sverig end Sverig til dem.

Statsministerens Tale gjorde uden Tvivl sin Virkning. I Første Kammer ytrede et andet af Regeringens Medlemmer (Friherre Tamm) sig i samme Retning. Med rigtig Takt havde Regeringen saaledes givet et vægtigt Bidrag til Diskussionen, medens Spørgsmaalet endnu kunde betragtes som aabent og Afstemningens Chancer laa skjulte i en vis Afstand; den forsøgte ikke at paavirke disse med et Kabinetsspørgsmaals forstyrrende Indflydelse. Debatterne fortsattes endnu i to følgende Dage, indtil Afstemningen omsider, den 6te Marts, gav det Resultat, at Korntolden i Første Kammer var forkastet med 75 Stemmer mod 57, medens den i Andet Kammer var bleven vedtagen med 105 Stemmer

mod 99; man kunde heraf slutte til en Majoritet af 12 Stemmer mod Tolden ved den Fællesvotering, som Forslaget ifølge dets Beskaffenhed som et Bevillings-spørgsmaal skulde underkastes, efterat Kamrene hver for sig havde fattet forskellig Beslutning. Ugedagen efter, den 13de Marts, foretoges denne Fællesvotering med det Udfald, at nu 77 Stemmer i Første Kammer forenede sig med 104 i Andet imod Forslaget, medens 60 i Første og 104 i Andet Kammer stemte for det; det var altsaa definitivt forkastet med en Rigsdags-Majoritet af 17 Stemmer.

Som en Afslutning af denne Fremstilling lønner det sig at medtage den Undersøgelse, som er bleven foretaget af, hvad disse Forhandlinger have oplyst om den geografiske Udbredelse af Protektionismen i Sverig og dens Indtrængen i Befolkningens forskellige Dele.

I det hele og store har det da vist sig, at i visse Dele af Landet er Ønsket om Korntold almindeligt, i andre er det delt, i atter andre er Stemningen absolut imod den. Men i alle Samfundsstillinger og i alle Erhvervsgrene findes der Talsmænd saavel paa den ene som paa den anden Side.

I Første Kammer optraadte 16 Medlemmer for Beskyttelse, men 24 imod. I Andet Kammer 89 for, men 85 imod.

I Andet Kammer talte af 64 Repræsentanter for Byerne 62, og af dem 44 imod Korntold og 17 for. Af 143 Repræsentanter fra Landet ytrede sig 113.

blandt hvilke 72 for og 40 imod Tolden. Saagodtson alle Repræsentanter for de store Stæder, undtagen Norrkøping, talte imod. Hvad Landet angaar, fandtes Protectionisternes Kjænetropper i Mälär-Provinserne, medens Meningerne vare mere delte i de skaanske Provinser, i Vermland og Dalarne og i visse Dele af Örebro- og Vestmanlands-Len; fra det udstrakte Norrland var Modstanden kompakt. Denne Fordeling følger Rugdyrkningens Udbredelse og Betydning i Sverig. Den hele Undersøgelse synes at give Bevis for, at Kravet paa Jordbrugets Beskyttelse betinges mere af lokale eller provinsielle Forhold end af en national Interesse.

Af en Oversigt over Fordelingen af Talerne mellem Repræsentanter for forskellige Livsstillinger hidsættes endnu følgende:

	Talere for Korntold. imod Korntold.	
1. Godsejere	11	5
2. Jordbrugere, Gaardmænd (hemmans egare)	60	32
3. Jernbrugsejere, Fabrikanter, Haandværkere	9	20
4. Ingeniører	1	2
5. Købmænd	3	6
6. Civile Embedsmænd	8	24
7. Præster	5	»
8. Videnskabsmænd, Skolelærere	4	14
9. Literatører, Journalister	»	10

Da nogle store Godsejere paa Frihandelssiden ere optagne i Grupperne af Embedsmænd og af Industrielle, viser Oppositionen i den jordbrugende Klasse imod Korntolden sig endnu stærkere end her angivet (ca. 40 pCt.).

Spørges der nu om Indtrykket i Landet af Strid-

ens Udfald, da ligger det i Sagens Natur, at de store Interesser, som her bleve forsvarede eller angrebne, maatte føle et Nederlag saa meget stærkere, som der til Smerten føjede sig Skuffelse, — fordi man havde haabet paa Sejr. — Alle de, som havde stemt for Korn-tolden, havde uden Tvivl en Overbevisning om dens Nødvendighed, som ingen Bevisførelse kunde rukke. — Omvendt tør man maaske ikke paastaa, at deres Modstandere alle vare lige urokkelige. I Forhandlingerne findes der Støttepunkter for den Antagelse, at hvis der havde foreligget et til alle Sider afvejet og overskueligt Forslag om en protektionistisk Tarif, vilde ikke saa faa have stillet sig anderledes dertil. Der fremkom fra indflydelsesrige Personer i Landtmannapartiet Antydninger i den Retning, og navnlig erklærede en af Partiets Ledere, Hr. Carl Ifvarson, i en Tale fuld af sundt Omdømme og omfattende Blik, at Sagen fra Almenhedens Synspunkt set, viste sig saa indgribende i Samfundets Anliggender, at man ikke kunde gøre sig et klart Begreb om, hvorhen den kunde lede uden en dybtgaaende og nøjagtig Redegørelse, som tilsidst kun Regeringen kunde tilvejebringe. Man burde derfor ikke i et forhastet Øjeblik bryde med det bestaaende System. Formaalet maatte altid være, at Samfundsklasserne bleve ligestillede, den ene ikke begunstiget paa den andens Bekostning. Men han vilde være med til at foranledige en saadan Undersøgelse af Spørgsmaalet.

Fra andre Hold kom den Opfattelse til Orde, at man vel kunde vove et Forsøg for at se, om de forventede eller de frygtede Virkninger af Tolden skulde

indtræde, og da paa en følgende Rigsdag tage Hensyn til en saadan Erfaring.

Paa saadanne Tilbøjeligheder til at lytte til og betingelsesvis give efter for Protektionismens Fordringer, kunne dens Tilhængere vel støtte et Haab om, at Rigsdagsmajoritetens 17 Stemmer paa »Ulykkesdagen den 13de Marts« ikke vil være en uovervindelig Hindring for deres Planer. Endnu mere befæstet vil deres Haab blive, hvis de slette Konjunkturer og en daarlig Høst vedblivende udøve deres Virkninger indtil næste Aars Rigsdag træder sammen. Og til disse Trøstegrunde kommer sluttelig en Betragtning, som vel har paa-trængt sig stærkere efter Nederlaget end før, men som dog har megen reel Betydning, nemlig den, at det vilde have været en prekær politisk Situation med et alvorligt Ansvar for det protektionistiske Parti, uden andet Baand til indbyrdes Sammenhold, end Afstemningen om Korntold, at gennemføre en hel økonomisk og toldpolitisk Systemforandring, understøttet af en svag Majoritet i Andet Kammer, men bekæmpet i Første Kammer af en større. Thi i bedste Fald kunde Protektionisterne ikke have opnaaet et andet Udfald ved Afstemningen.

Som Sagen nu staar er den ikke udkæmpet. Regeringen har aabenbart heller ikke fra sit under Forhandlingerne udtalte Standpunkt troet at kunne slaa sig til Ro ved en saadan Antagelse, men bragt Spørgsmaalet under alvorlig Overvejelse, om de Midler, der udenfor Toldlovgivningens Omraade, men navnlig med Hensyn til Kreditvæsenet, maatte findes til at lette det økonomiske Tryk, som hviler saa haarødt paa

Landbruget. Den har derpaa nedsat en stor Kommission under Grev Arvid Posses Forsæde med et omfattende Program af det antydede Indhold. Et sarkastisk Folkelune har givet denne talrige Kommission Navne som: »Velfærdskomiteen« og »Frelsningshæren«; det er dog ikke umuligt, at der fra den vil komme Forslag af uventet Vigtighed for økonomiske Forhold i Sverig. —

— Efterat Rigsdagen havde forkastet Korntolden, paa hvilede det endnu Bevillings-Utskottet at afgive sin Betænkning om den hele Række foreliggende Forslag i Retning af Beskyttelse, af hvilken Korntolden var bleven udtagen til skyndsom Behandling som »a test question«. — Denne Betænkning blev et meget vidtløftigt Aktstykke, idet den enkeltvis omtaler over 50 Tarifpositioner; men dens Hovedindhold er, at ved Korntoldens Forkastelse er den Forudsætning bortfalden, paa hvilken den paatænkte Tarifrevision hvilede; og hvor ønskelig en saadan Revision end er for at komme til en generel Tarif ved Siden af den, væsentlig ved den franske Traktat givne og altsaa til 1892 gældende, konventionelle Tarif, saa maa dette nu dog bero, indtil en kommende Rigsdag har indset Nødvendigheden af den hele Beskyttelses-Told-Politik.

Kun i et Punkt gøres dog et Forsøg paa at redde noget under det protektionistiske Skibbrud: i Henhold til en i den franske Traktat (§ 18) forbeholden Ret til at foreslaa Forandringer, anmoder Regeringen om at udvirke, at Frankrig renoncerer paa den Toldfrihed, der er stipuleret for Jernbaneskiner, Dampmaskiner, Dampkedler, Redskaber osv., hvoraf Frankrig

drager ringe Fordel, men som forhindrer Sverig i at beskytte sine mekaniske Værksteder mod andre Landes Industri. — Kamrene have bifaldet, at en saadan Anmodning henvendes til Regeringen; men der blev, vist med Rette, ytret stor Tvivl om, at det forønskede Resultat lod sig opnaa paa denne Maade.